

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 17 februari 1914 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående hälsovårdsnämnd m. m. i viss del av landskommun, där den övriga delen förklarats skola lyda under hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad.

Närvarande: herrar Edén, Hellberg, Bellinder, Ekman, K. J.*, Mannheimer, Kjellén*, Stadener, von Mentzer, Wavrinsky, von Bahr, Hallberg, Ericsson i Vallsta, Jansson i Djursåtra, Larsson i Säby, Nyström, Leander, Larsson från Västerås, Räf*, Kropp* och Wallin.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 28, har herr *Jönsson* hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan ändring av gällande lagstiftning, att, då hälsovårdsstadgan i vad den gäller stad skall tillämpas i viss del av landskommun, återstående delen av kommunen bliver särskilt hälsovårdsdistrikt med särskild hälsovårdsnämnd, som av hälsovårdsdistriktet utses å kommunalstämma på samma sätt som i fråga om kommunalnämnd är stadgat och som har att utöva den myndighet beträffande hälsovården, som eljest tillkommer kommunalnämnden.»

Rörande de skäl, motionären anfört till stöd för sitt förslag, hänvisas till motionen.

Utskottets
yttrande.

Det spörsmål, som i den förevarande motionen behandlas, utgör ett led av frågan om municipalsamhälle- nas ställning till den kommun de tillhöra och belyses bäst i sammanhang härmed.

Har Kungl. Maj:t förordnat, att inom en del av en landskommun ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer samt vad i hälsovårdsstadgan för riket föreskrives om stad eller en eller flera av nämnda författningar skola lända till efter rättelse, utgör detta område ett municipalsamhälle, vars ställning i kommunalt avseende regleras genom 80 § av förordningen om kommunalstyrelse på landet. Enligt detta lagrum äga municipalsamhällena själva vårda de dem vidkommande ordnings- och hushållningsangelägenheter, som avses i nämnda stadgar eller föränledas av stadgarnas tillämpning inom samhällena. Med hänsyn tagen endast till dessa uppgifter äro municipalsamhällena självständiga kommuner med egna beslutande och verkställande organ och egen beskattningsrätt. Men i allt övrigt bibehållas de vid gemenskapen med de kommuner, till vilka de höra. Om ett municipalsamhälle uppstår inom en landskommun, har alltså detta ingen betydelse beträffande andra kommunala angelägenheter än sådana, som avses i den eller de av de meromnämnda stadgarna, som Kungl. Maj:t förordnat skola gälla för det nybildade municipalsamhället. Däremot hava kommunens beslut i de angelägenheter, som äro av enahanda art som de, vilka municipalsamhället för sin del själv vårdar, ej avseende å municipalsamhället. Konsekvensen härav borde strängt taget bliva, att municipalsamhällets medlemmar ej skulle äga att deltaga i dessa kommunalstämmans beslut och ej heller hava skyldighet att bidra till därav föränledda utgifter. Detta framhölls även av föredragande statsråd i det utdrag av statsrådsprotokollet, som åtföljde den proposition till 1898 års riksdag, vari förslaget till 80 § framlades.

Det oaktat har 80 § andra momentet uttryckligen stadgat, att municipalsamhällets röstberättigade medlemmar skola äga dessa såväl rättigheter som skyldigheter. Som skäl härför framhölls i det ovannämnda utdraget av statsrådsprotokollet, att detta betingades av praktiska hänsyn, i samband varmed föredragande statsråd anförde följande: »Då gränsen emellan de inom kommunen förekommande frågor, vilka skulle vara gemensamma för hela kommunen, och dem, i vilka municipalsamhällets medlemmar ej ägde taga del, skulle bliva ganska svår att i varje fall uppdraga, är det att befara, att tvister huruvida ärendena vore av ena eller andra arten ofta skulle uppstå. Mycken omgång och besvär komme

att vållas av de olika debiteringar, som, där municipalsamhälle finnes, bleve nödigt verkställa inom den kommun, till vilken det hör. Då här till kommer, att de inom kommun, där ordningsstadgarna ej gälla, förekommande utgifter av förevarande art i allmänhet lära vara av tämlingen ringa betydelse, har det syns lämpligast att låta samhällsmedlemmarne fortfarande bibehållas vid sin rösträtt och skattskyldighet inom kommunen även i förevarande avseende.»

Fasthåller man vid den allmänna ståndpunkt, som 1898 års lag sålunda intager till frågan om municipalsamhällellenas ställning till den kommun de tillhöra, måste man finna det förhållande, mot vilket motionären riktar sig, fullt naturligt och konsekvent. Lagstiftarens mening har varit att lämna ett till en kommun hörande municipalsamhälles medlemmar rätt att utöva sitt inflytande ej mindre i kommunens hälsovårdsangelägenheter än i alla övriga frågor av enahanda art som dem, vilka samma medlemmar äga att själva avgöra i vad de avse municipalsamhället ensamt. Mot denna rätt för municipalsamhällets medlemmar svarar å andra sidan skyldigheten för dem att lämna bidrag även till sådana kommunens utgifter, som uteslutande gälla den del af kommunen, till vilken samhället ej hör.

Vill man åter bryta med den princip, som tager sig uttryck i 80 § andra momentet av förordningen om kommunalstyrelse på landet, och i stället övergå till den ståndpunkt, som föredragande statsråd år 1898 ansåg vara den konsekventa, så torde en dylik reform böra omfatta spörsmålet om kommunernas och de därtill hörande municipalsamhällellenas inbördes ställning i dess helhet. Visserligen har motionären som skäl för en reform, begränsad endast till frågor angående hälsovården, framhållit, att municipalsamhällellena och de kommuner, till vilka de höra, icke sällan hava olika och stridiga intressen i hälsovårdshänseende. Men det har icke påvisats, att särskilt i nämnda frågor motsättningen dem emellan skulle vara större än i övriga ärenden, som ovan berörts. Vid sådant förhållande kan utskottet ej finna den begränsning, som den förevarande motionen innebär, lämplig och befogad, i synnerhet som utskottet är av den meningen, att den brist på enhetlighet i lagstiftningen, som bleve följden av en dylik reform i detalj, lätt skulle kunna medföra svårigheter och oreda i det kommunala livet.

Ser sig utskottet redan av ovan angivna skäl förhindrat att tillstyrka motionärens förslag, så finner utskottet detsamma även i andra hänseenden otillfredsställande. Motionären vänder sig emot det enligt hans

förmenande oegentliga förhållandet, att ett till en kommun hörande municipalsamhälles medlemmar kunna göra sitt inflytande gällande i hälsovårdsfrågor, som uteslutande röra den övriga delen av kommunen, därigenom att de äro berättigade att deltaga i val av kommunalnämnd, som enligt hälsovårdsstadgan har närmaste inseendet över och befattningen med allmänna hälsovården på landet. Men han har tydligen förbisett, att, även om denna möjlighet för municipalsamhällets medlemmar att utöva ett indirekt inflytande i berörda hänseende fråntoges dem, på det sätt som i motionen föreslås, så hade de dock kvar den vida betydelsefullare rätten att å kommunalstämma deltaga i alla överläggningar och beslut rörande ifrågavarande ärenden. Som en väsentlig brist i motionärens förslag anmärker utskottet slutligen, att detsamma visserligen avser att beröva municipalsamhällets medlemmar *rättigheten* att utöva inflytande över hälsovårdsärenden i den övriga delen av kommunen, men däremot ej alls berör frågan om *skyldigheten* för dem att bidra till täckande av utgifterna för hälsovården för denna del.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att herr Jönssons ifrågavarande motion ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 februari 1914.

På utskottets vägnar:

NILS EDÉN.
